GRADA

Robert Rohál

HVĚZDY ODVEDLE

a jejich stopy nejen v českém filmu

GRADA®

Robert Rohál

HVĚZDY ODVEDLE

a jejich stopy nejen v českém filmu

Grada Publishing

Robert Rohál

HVĚZDY ODVEDLE

a jejich stopy nejen v českém filmu

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 5631. publikaci

Odpovědná redaktorka Magdalena Jimelová
Redakční a jazyková úprava Matouš Černý
Obálka, grafická úprava a sazba Eva Hradiláková
Fotografie © Slovenský filmový ústav – Fotoarchív,
Slovenské národní divadlo, Divadlo Andreja Bagara Nitra,
Divadlo Aréna Bratislava, Divadlo Astorka Korzo´90 Bratislava,
Divadlo Na zábradlí Praha a soukromé archivy herců
Počet stran 168
První vydání, Praha 2014
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2014

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude ***trestně stíháno****.*

ISBN 978-80-247-5290-7

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-9412-9 (ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247-9413-6 (ve formátu EPUB)

Obsah

Slovo autora 7

Jozef Adamovič 9
Zuzana Cigánová 14
František Dibarbora 19
Michal Dočolomanský 23
Adela Gáborová 29
Peter Gábor 34
Hana Gregorová 40
Monika Hilmerová 45
Jana Hubinská 50
Martin Huba 56
Ladislav Chudík 61
Zuzana Kocúriková 68
Ján Koleník 73
Maroš Kramár 76
Jozef Kroner 80
Zuzana Kronerová 85
Juraj Kukura 91
Marián Labuda st. 97
Milan Lasica 102
Roman Luknár 109
Kamila Magálová 114
Vlado Müller 119
Ivan Palúch 124
Táňa Pauhofová 130
Július Satinský 135
Zdena Studenková 139
Božidara Turzonovová 144
Soňa Valentová 149
Emília Vašáryová 153
Magda Vašáryová 158

Fotografie v knize 166
Použité prameny 167

Poděkování

Děkuji především skvělým kamarádkám Evě Ivanové a Daně Ehlové, které mi během práce na této knize velmi pomohly.

Rovněž děkuji všem, kteří přímo či nepřímo přispěli názorem či postřehem, protože jinak by celá knížka byla jednostranná a subjektivní záležitost – a to jsem nechtěl.

Autor

Slovo autora

Netvrdím, že jsem vyloženě staromilec, ale třeba na televizní pondělky z Bratislavy vzpomínám rád, velmi rád. Pro ty, kteří netuší, oč šlo, tak jenom krátce – byly to inscenace, které vznikaly v Bratislavě a které běžely vždy v pondělí večer na prvním programu tehdejší Československé televize. V drtivé většině šlo o kvalitní inscenace a televizní adaptace her ať už z pera našich – tehdy československých –, či převládající většiny světových dramatiků, přičemž jsme si zároveň mohli vychutnávat herectví a osobitost slovenských herců.

Díky tomu jsem se právě do slovenských herců zamiloval, tehdy jsem se těšil na každý pondělní večer. Dobré přitom byly i mnohé seriály jako Straty a nálezy nebo Alžbetin dvor, sága Tisícročná včela…

Když pak celá tato éra televizních pondělků z Bratislavy skončila, vyhledával jsem slovenské herce a „jejich" filmy třeba na slovenských televizních kanálech, občas jsem zašel na slovenský film. Anebo na český, kde se slovenští herci vyskytují „odpradávna" v poměrně hojné míře. A otevřeně se přiznám, že pro ně mám slabost.

Raduji se, když vidím český film nebo český televizní seriál, ať už staršího, či novějšího data, a tam se objeví slovenský herec nebo slovenská herečka. Mladší diváci kolikrát ani neví, jak se ta či ten jmenují, ale my – pamětníci – máme obvykle jasno, případně si za chvilku na kýžené jméno vzpomeneme…

Proto jsem si řekl, že by možná nebylo špatné vzpomenout právě na ty nejznámější „hvězdy odvedle", které v českém filmu zanechaly výraznou stopu, a připomenout tak jejich role a vůbec jejich práci s českými filmaři. Navíc se ty filmy vracejí a opakují, a tak by bylo dobré vědět a znát, kdo je kdo a kolik že to každý z nich těch „zářezů" v českém filmu má.

Robert Rohál

Jozef Adamovič

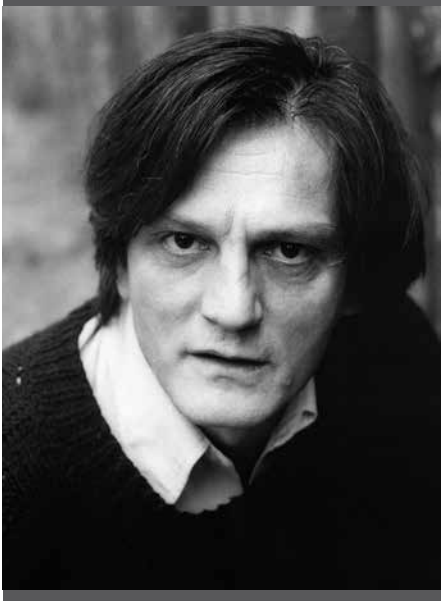

* 23. 4. 1939 Trnava
+ 2. 8. 2013 Košice

Herec a režisér Jozef Adamovič, který zemřel v létě roku 2013 ve věku 74 let, byl doma na Slovensku hvězdou hned poté, co nastoupil do Slovenského národního divadla. České publikum uchvátil hlavní rolí v seriálu **Vivat Beňovský**, ale už předtím si zahrál v českých filmech, jako byly hudební komedie **Valčík pro milión** nebo první česká sci-fi **Ikarie XB 1**. V dalším filmu **Hry lásky šálivé** měl za partnerku svou ženu Božidaru Turzonovovou…

Na první pohled by se mohlo zdát, že to měl rodák z Trnavy, který se po maturitě na gymnáziu v Hlohovci rozhodl pro herectví na bratislavské Vysoké škole múzických umění, dobře vymyšlené. Ve skutečnosti byl ale jeho život plný dramatických momentů. Jak plyne z jeho vyprávění, matku mu zabil na samém konci druhé světové války tank Rudé armády, což jeho otec vyřešil tak, že se s celou rodinou odstěhovali v roce 1948 z Trnavy do Hlohovce, kde se později i podruhé oženil. Když se jeho syn Jozef v roce 1956 hlásil na studium herectví, pobavil prý celou přijímací komisi. Na otázku, co si myslí o filmu Hamlet s Lawrencem Olivierem, tenkrát odpověděl, že je to mládeži nepřístupný film, který v kině neměl šanci vidět. Nicméně talentové zkoušky udělal a stejně úspěšně v roce 1960 Vysokou školu múzických umění i dokončil. Poté působil ve Slovenském národním divadle, kde prošel během třiceti let od rolí milovníků, fanfarónů či romantických hrdinů až k rolím charakterním.

Později dokonce vystudoval postgraduálně režii a scenáristiku u Andreje Tarkovského na GITIS v Moskvě, což následně uplatnil například v ostravském divadle. Nicméně už začátkem devadesátých let na kariéru herce i režiséra rezignoval a začal se věnovat podnikání. Založil farmu na chov koz a mimo jiné i pitím kozího mléka porazil rakovinu. Později působil jako pedagog na Akademii umění v Banské Bystrici, poté na košické konzervatoři.

I když si na Slovensku zahrál ve filmech jako **Tie malé výlety** (1972), **Šepkajúci**

fantom (1975) nebo **Noční jazdci** (1981) a natočil takřka stovku televizních inscenací, které běžely v rámci oblíbených televizních pondělků, u českého publika mu mimořádnou popularitu přinesla zejména hlavní role v sedmidílném dobrodružném historickém seriálu **Vivat Beňovský** (1975), který ve slovensko-maďarské koprodukci natočil režisér Igor Ciel.

Jozef Adamovič si v něm s chutí a šarmem sobě vlastním zahrál největšího dobrodruha 18. století – Mórice Beňovského, který byl typickým představitelem období osvícenství, rozvoje dopravy a obchodu a objevování neznámých území a který se stal nakonec madagaskarským králem. Ve výpravném seriálu si dále zahráli Jácint Juhász (1943–1999), což byl v té době velmi populární maďarský herec, ale také Emília Vašáryová, Ivan Mistrík, Božidara Turzonová, Karol Machata, Libuše Šafránková, Ivan Palúch, Dušan Jamrich, Zuzana Kronerová a mnozí další.

Výraznou stopu zanechal Jozef Adamovič v českém filmu, kde se už jenom svým typem uplatnil již v době hereckých začátků. Mezi první výrazné postavy patřil jazzový muzikant Franta v hudební komedii **Valčík pro milión** (1960), natočené režisérem Josefem Machem, ve které měl za partnerku Karlu Chadimovou. Celý příběh se odehrává na pozadí druhé celostátní spartakiády v Praze, kde se potkají členka uherskohradišťského tanečního souboru a mladý, jazz milující hudebník. Josef Mach mu ostatně nabídl i další roli ve svém dalším filmu, lyrické komedii **Prosím, nebudit!** (1962), kde tentokrát představoval Pepíka, milého květinářky Helenky v podání Jany Hlaváčové. I když mnozí kritici mají k tomuto filmu různé výhrady, autor těchto řádků se naopak během zhlédnutí Machova snímku potěšil herectvím dalších protagonistů, ať už to byli „mladiství“ Lubomír Lipský, Milena Dvorská nebo Vladimír Brabec.

Hrál i v první a nepřekonané české sci-fi

Adamovičova herecká účast v českých filmech v dalších letech pokračovala. Filmovému studiu Barrandov se zkrátka jevil zajímavý, a proto oblíbeného slovenského herce tu a tam oslovilo. Zatímco v 60. letech si Jozef Adamovič zahrál v prvním českém a snad dosud nepřekonaném sci-fi snímku režiséra Jindřicha Poláka **Ikarie XB 1** (1963), ve kterém ztvárnil postavu koordinátora vesmírné lodi Zdeňka Lorence, další velkou příležitost mu poskytl začátkem sedmdesátých let až režisér Jiří Krejčík. Obsadil ho do adaptované povídky Giovanniho Boccaccia Arabský kůň v kostýmním filmu **Hry lásky šálivé** (1971), kde měl coby fešácký florentský svůdce Ricciardo za partnery Miloše Kopeckého a svou vlastní manželku Božidaru Turzonovovou. Sledovat tento film je dodnes zážitek, o což se zasloužil nejen režisér, ale i všichni tři protagonisté, kteří vytvořili – v bohatých kostýmech Theodora Pištěka a v nádherných reáliích zámku v Telči a letohrádku Belveder – herecký koncert.

Ve většině rolí působil herec mužným dojmem

Pokud na chvíli odbočíme od českého filmu, můžeme vzpomenout ještě jeden film, v tomto případě německo-jugoslávský. Vznikl v tehdejším východoněmeckém studiu DEFA a je znám i českému publiku. Jde o legendární „indiánku“ **Synové Velké medvědice** (1966), ve které se vedle Jiřího Vršťaly či Gojka Mitiče objevili také Jozef Adamovič nebo Martin Ťapák.

Na Barrandov se tento idol slovenských dívek a žen vrátil ještě koncem 70. let, a to aby si zahrál ve snímku **Temné slunce** (1980) – filmové adaptaci Čapkova románu Krakatit, natočené režisérem Otakarem

Vávrou. Ten ho pak po letech obsadil i do role britského ministra Greye ve filmu **Evropa tančila valčík** (1989). Z dalších titulů, které Jozef Adamovič natočil v Česku, to byly například televizní film režiséra Vladimíra Kavčiaka **Angolský deník lékařky** (1984) nebo česko-německá koprodukční pohádka režiséra Václava Vorlíčka **Pták Ohnivák** (1997).

Čeští televizní diváci si však Jozefa Adamoviče mohou pamatovat i z česko-slovenského propagandistického seriálu režiséra Františka Filipa **Ve znamení Merkura** (1978), kde si zahrál partnera dívky, kterou představovala Soňa Valentová. V dnes už retro seriálu, který byl oslavou obětavé práce celníků, se tehdy ostatně objevila celá tehdejší česko-slovenská herecká elita – od Petra Haničince, Stelly Zázvorkové, Jaromíra Hanzlíka, přes Dušana Blaškoviče, Vieru Strniskovou, Františka Dibarboru, až po Vlada Müllera či Josefa Vinkláře.

Andělé strážní

Zatímco svou hereckou kariéru nastartoval Jozef Adamovič přímo raketově a léta se mu dařilo, v životě měl občas co dělat, aby vyvázl se zdravou kůží. Několikrát balancoval mezi životem a smrtí. Poprvé to bylo začátkem 70. let. *„Jeli jsme tehdy se zvukařem v autě, které jsem řídil já, když se najednou strhla velká bouřka a lijavec. Jeli jsme za náklaďákem, když se znenadání proti nám objevilo v protisměru auto, se kterým jsme se srazili. Strhl jsem volant doprava, díky čemuž se zvukaři nic nestalo, zatímco já měl polámanou nohu, roztrženou kůži na hlavně a nos zlomený na tři části,“* vysvětloval Jozef Adamovič původ jizvy na nose, která se stala jeho poznávacím znamením.

Andělé strážní nad ním bděli i o pár let později, když letěl z tehdejšího Sovětského svazu domů. *„Seděl jsem u okénka a všiml si jakéhosi bílého plamínku,“* vzpomínal po letech na hororový let Jozef Adamovič. *„O pět minut později byl na palubě vyhlášen poplach. Padali jsme prý šest kilometrů, než se kapitánovi podařilo letadlo vyrovnat. Naštěstí dva kilometry nad zemí řádila bouřka, která oheň přidusila, a my živí a zdraví doletěli.“*

Na kahánku měl i v době, kdy mu lékaři zjistili rakovinu tlustého střeva. *„Byl to pro mě šok, naštěstí jsem se rychle vzpamatoval a začal bojovat,“* svěřil se později Jozef Adamovič a šel skutečně do boje. Čtyřicetidenní hladovka, kozí mléko, východní léčebné metody a železná disciplína ho vytrhly ze spárů smrtelné choroby – a on mohl zase pracovat.

Další zdravotní problémy nastaly, když mu lékaři zjistili srdeční arytmii, a musel proto zase užívat léky a nosit kardiostimulátor, dokonce u sebe nesměl mít ani mobilní telefon, aby nenarušil chod přístroje. Všechna tato omezení ale snášel jako tvrdý chlap, snažil se držet a pracovat. I když si nestěžoval a sebelítost mu byla cizí, někdy přece jenom s hořkým úsměvem utrousil: *„Rakovina, dvě cévní příhody, operace srdce, kardiostimulátor… Všechno je to ze stresu.*

Přijal jsem to ale tak, že to musí být a je třeba se s tím smířit a naučit žít. Co jiného mi zbývá?“

Přesto se snažil být aktivní a užitečný i v penzi. Kromě toho, že se těšil z pěti vnoučat, které mu daly jeho dvě dcery Andrea a Lucie, snažil se být v pohodě a předával dál své bohaté zkušenosti, což ho těšilo. Naposledy působil jako šéf odboru hudebně-dramatického oddělení na košické konzervatoři. Jeho neutuchající aktivity s přihlédnutím k celoživotnímu dílu byly oceněny v roce 2012, kdy mu tehdejší slovenský prezident Ivan Gašparovič udělil vysoké státní vyznamenání za zásluhy o rozvoj kultury na Slovensku. To herce, režiséra a pedagoga ještě podnítilo k tomu, aby přece jenom zvážil nabídky, které stále přicházely.

Už začátkem následujícího roku začal natáčet český televizní seriál režiséra Tomáše Magnuska **Stopy života – Dívčí sen** (2013), ke kterému napsal scénář Jan Cimický a v němž se Jozef Adamovič objevil po boku své manželky Božidary Turzonovové. Avšak návrat do dalších plánovaných projektů, včetně těch divadelních, co měl v plánu, mu překazilo srdce. V pátek 2. srpna 2013 ho zradilo znovu, tentokrát definitivně.

Zuzana Cigánová

* 23. 6. 1947 Bratislava

V českém filmu debutovala ve Vávrově poetické adaptaci Hrubínovy básně **Romance pro křídlovku**, kde ztvárnila postavu dívky od kolotoče Teriny. Později, to už byla vystudovanou herečkou, si zahrála v několika dalších českých filmech – v detektivce **Sázka na třináctku**, v tragikomedii **Tím pádem** a v rozsáhlé životopisné fresce **Putování Jana Amose**, kde ztvárnila – opět v režii Otakara Vávry – roli první Komenského manželky Magdaleny.

Zuzana Cigánová pochází z umělecky založené rodiny. Zatímco její matka byla malířka, o dva roky starší bratr Peter Cigán se prosadil jako loutkový výtvarník a animátor. Však je také pravda, že už jako malá tíhla Zuzana k výtvarničině a až na gymnáziu se rozhodla pro studium herectví. To už ale měla za sebou první filmové role, což de facto rozhodlo o její další budoucnosti.

Její první filmovou rolí byla titulní postava v povídce Malá manekýnka ze slovenského filmu **Strieborný favorit** (1960), pod jehož režií je podepsán Andrej Lettrich. Třináctiletá představitelka Malé manekýnky hrála dívenku, která se stane hvězdou módních přehlídek. Propadne pýše a samolibosti natolik, že pionýrská organizace musí vyvinout maximální úsilí, aby ji přivedla zpět na pevnou zem.

K herectví, respektive ke svému prvnímu filmu, se ale Zuzana Cigánová dostala, jak sama přiznává, úplnou náhodou. *„Jednoho dne přišli do naší školy Petra Jilemnického na Palisádách filmaři a vybrali si, bůhvíproč, jen mě,“* vzpomíná herečka na svou první filmovou zkušenost. Bylo jí třináct a herectví ji moc nezajímalo, více ji bavilo kreslení a knížky. *„Víte, máma malovala, ilustrovala a byla úžasná. A proto se také moje jediná dcera Katarína jmenuje po ní,“* říká Zuzana Cigánová. Její matka Katarína Cigánová, známá slovenská malířka, ilustrovala například encyklopedii Flóra Slovenska a mnohé další.

Zároveň však Zuzana přiznává, že rodiče nebyli z jejího filmování příliš nadšení. *„Proč? Chodila jsem za školu a neučila se.*

Ale pravda je, že jsem stále cosi četla. Cokoliv, kdekoliv, klidně i večer pod peřinou s baterkou. Bylo to takové nenápadné, ale vášnivé vzdělávání…“

Hereččinou další rolí byla už zmíněná Terina ve Vávrově filmovém přepisu Hrubínovy **Romance pro křídlovku** (1966), kde si zahrála – v době natáčení jí bylo osmnáct – mezi ostříleným herci a její hvězda se najednou ocitla na prvním z hereckých vrcholů. Film, v němž dále hráli Jaromír Hanzlík, Štefan Kvietik, Miriam Kantorková nebo polský herec Janusz Strachocki, slavil úspěch zdaleka nejen v tuzemsku. Kromě řady domácích ocenění získal i zvláštní cenu poroty a stříbrnou medaili na Mezinárodním filmovém festivalu v Moskvě 1967 a stříbrnou sirénu na Přehlídce českých filmů v italském Sorrentu 1969.

Na tomto místě nelze necitovat postřeh, který přesně charakterizuje tento film: „Stará škola“ Vávra v šedesátých letech zjevně omládl a Romanci natočil opravdu s citem pro atmosféru horoucího léta a žhnoucího mládí.

Všechny dobové i pozdější recenze se dále shodly na tom, že *„silnému vyznění napomáhají především výkony obou tehdejších mladičkých představitelů titulních rolí Vojty a Teriny – Jaromíra Hanzlíka a Zuzany Cigánové. Své kouzlo má i cudně a vášnivě smyslná postava Tonky v podání Miriam Kantorkové, ale strhující výkon předvádí českým divákům polský herec Janusz Strachocki v roli Vojtova dědečka.“*

A jak se na film Romance pro křídlovku po letech dívá Zuzana Cigánová? *„Pamatuji se, že jsem na tento film nedělala konkurs,“* vzpomíná herečka. *„Panu režisérovi mě doporučil Ladislav Chudík, který mě viděl během přijímaček na Vysokou školu múzických umění. Film ale vznikal ještě před mým studiem na této škole. Před pár lety, bylo to při nějakém výročí pana režiséra Vávry, jsem film sledovala, už po delším čase a už jako dospělá, ne-li stará osoba, a líbil se mi ještě více než kdykoliv předtím. Formálně vůbec nezestárnul, a to, že je černobílý, ještě umocňuje jeho poetiku. Ale hlavně je to film o celém životě, o lidském životním údělu, což se mě teď dotýká ještě víc.“*

Ale herečka jste tady vy!

Ráda vzpomíná i na spolupráci s Otakarem Vávrou, kterému v té době bylo nějakých čtyřiapadesát let. *„Natáčení bylo takové, jaké má být. To už dneska umím docela dobře posoudit,“* říká Zuzana Cigánová. *„Pan režisér byl pevný a rázný, ale vůči mně byl dvorný a galantní. Jen jednou jsem se ho zeptala, jak mám co hrát, což jsem si pak už víckrát nedovolila, neboť mi tehdy odvětil: Ale herečka jste tady vy! Vzpomínám, že se čekalo na slunce či na mraky, ať už ve Vysokém Újezdě, nebo v Jevanech, na krásných místech s přátelskými a zajímavými lidmi, a hlavně prvotřídními profesionály. Kamera Andreje Barly je nezapomenutelná. A nezapomenutelné byly i návštěvy Františka Hrubína, toho ušlechtilého milého pána…“*

Následovaly další filmy i televizní inscenace, které se sice točily na Slovensku, ale

neunikly ani pozornosti českého publika. Zajímavé přitom je, že ještě během studia na Vysoké škole múzických umění (1965–1966) Zuzana Cigánová působila jako elévka na Nové scéně v Bratislavě.

Teprve po absolutoriu nastoupila do angažmá ve Slovenském národním divadle, kde ji na řadu let čekaly role naivek a mladých žen. Ale i ona se časem dočkala postav vyloženě komediálních či složitějších ženských charakterů – třeba zrovna v ruské divadelní klasice. Dnes už jen pamětníci vzpomínají na kreace, které předvedla v inscenacích, jako byly **Pokojný úsvit, O Šípkové Růžence, Léto v Nohantě, Sestup Orfeův** či muzikál **Na skle maľované**.

Vedle divadelní práce pokračovala i ve své filmové kariéře. Její zjev ji předurčil pro role moderních, praktických a cílevědomých mladých žen, které se jen tak něčeho nezaleknou a které mají v životě jasno. V 70. letech byla jednou z nejobsazovanějších slovenských hereček ve filmu i v televizi. Na filmovém plátně se tehdy objevila i ve dvou detektivkách. Nejdřív ve slovenském snímku režiséra Andreje Lettricha **Prípad krásnej nerestnice** (1973), o pár let později v českém filmu **Sázka na třináctku** (1977), do kterého ji obsadil Dušan Klein. Zuzana Cigánová tu měla nejen hlavní ženskou roli Květy, ale současně i excelentní herecké partnery Rudolfa Hrušínského st. a Jaroslava Satoranského. Ten starší představoval jejího otce, který má zásadní problémy se zákonem, mladší ztvárnil kriminalistu, který se do Květy jednoduše zamiloval.

Mezitím si zahrála v pětidílném televizním seriálu režiséra Jozefa Zachara **Nepokojná láska** (1975), který si získal oblibu i u českých diváků už jenom tím, že ústřední role byly svěřeny Petře Černocké, Sylvii Turbové a Júliovi Pántikovi.

Nelze nevzpomenout ani další a nepříliš často uváděný český film **Tím pádem** (1979), který natočil režisér Karel Kovář (1944–1987). V příběhu, ve kterém je hlavním hrdinou vesnický listonoš s neobvyklým jménem Amadeus Macků, posedlý touhou létat na vlastnoručně vybudovaném šlapacím létajícím stroji, ztvárnila Zuzana Cigánová hlavní ženskou roli lékařky. V téměř zapomenutém filmu, který kdosi nazval smutnou komedií a ve kterém hlas laskavého vypravěče patří Eduardu Cupákovi, se přitom objevili známí herci jako Josef Abrhám, Pavel Zedníček, Lubomír Kostelka, Václav Sloup, Dana Hlaváčová, Míla Myslíková nebo Josef Větrovec.

Prozatím poslední hereckou prací v českém filmu byla její účast v historickém filmu **Putování Jana Amose** (1983), do něhož ji po letech „povolal“ režisér Otakar Vávra. Zuzana Cigánová v něm vytvořila roli Magdaleny, první ženy Jana Amose Komenského. Výpravný, dvojdílný přepis – opět s hlasem Eduarda Cupáka coby vypravěče – měl zachytit strastiplné osudy českého velikána Jana Amose Komenského (Ladislav Chudík), který je po bělohorské katastrofě donucen opustit vlast. Filmové vyprávění líčí jeho putování, během kterého se setkává s různými evropskými osobnostmi 17. století. Režisér se snažil zdůraznit jak

hrdinovu ušlechtilost, tak jeho vnitřní odolnost, která mu dovoluje překonat řadu soukromých i pracovních tragédií. Jenomže realizace zamýšleného díla se mu – už jenom tím, jak ve svém finálním výsledku působí školometsky, povrchně a suchopárně – zjevně vymkla z rukou. Věčná škoda, protože učitel národů by si kvalitní filmový příběh určitě zasloužil.

Herečka i spisovatelka v jednom

Spisovatelka

Bylo to v 80. letech minulého století, kdy vznikl šestidílný televizní seriál **Alžbetin dvor** (1986), který natočil režisér Andrej Lettrich na motivy stejnojmenného románu Hany Zelinové. Děj se točí kolem osudových peripetií příslušníků starého slovenského zemanského rodu od začátku 19. století po dny druhé světové války. Poctivě připravené i realizované dílo nabídlo jak vynikající herecké obsazení (Radoslav Brzobohatý, Michal Dočolomanský, Emília Vašáryová, Vlado Müller, Jana Zvaríková, Maroš Kramár, Magda Vašáryová, Dušan Jamrich, Viera Strnisková, Ľubomír Paulovič a mnozí další), tak všechny přednosti kvalitní tvorby, stejně jako smysl pro detaily postav a pro jejich zvláštní osudovost.

Když během léta 1988 doprovázela po Jižní Americe svého manžela, který tehdy vedl expedici Tatra kolem světa, psala si Zuzana Cigánová deník, který posléze vyšel

v roce 1990 pod názvem **Kúsok cesty okolo sveta**. A to byl začátek její další umělecké aktivity, s níž slaví na Slovensku velké úspěchy řadu let. Psaní ji tehdy uchvátilo natolik, že se mu začala věnovat snad i na úkor herectví a divadla. Její další knihy už nejsou o cestování. Podle recenzentů i čtenářů umějí zachytit každodennost i nevšednost lidských příběhů a života, což ještě umocňuje její smysl pro postřeh a pro detail, stejně jako osobitý styl a jazyk, který autorka používá.

Dnes je z herečky Zuzany Cigánové také etablovaná spisovatelka, autorka knih **Kúsok cesty okolo sveta, Dopadne to dost dobre, pes bude rád, Divadelná hra, Špaky v trní a Šampaňské, káva, pivo.** Dvě z nich byly nominovány do finále prestižní literární soutěže Anasoft Litera.

Když se jí nedávno ptali, jestli ji herectví ještě naplňuje, odpověděla: *„Herectví je krásná věc. Nejlehčí či nejtěžší, podle toho, jestli vám to právě jde, nebo nejde. Ale co je vždy problém, je malá role. Neboť vyjít na jeviště je vždy něco, vyjít ze tmy je vždy čin. A pokud hrajete malou roli, tak člověk, co se zjeví na jevišti, musí být přesně takový, jak je třeba. Není čas na dolaďování či opravování. A má trému. I malá role vyžaduje celého chlapa.“*

A proč nebyla v posledních letech – když nepočítáme dříve natočené a dnes reprízované snímky – vidět v televizi nebo ve filmu? *„Víte, chyba bude nejspíš ve mně.“* přiznává Zuzana Cigánová. *„Nikdy jsem cílevědomě nebudovala kariéru. Vlastně až dneska vím, že umět uplatnit svůj talent je stejně tak důležité, jako ho mít, a že kariéristi to dotáhnou stejně nejdál.“*